

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2015. gada 11. maijā Nr. 1-5/112

Latvijas pašvaldībām

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai

Peldu ielā 25, Rīgā, LV-1494

Informācijai **Latvijas Pašvaldību savienībai**

Mazajā Pils ielā 1, Rīgā, LV-1050

*Par bērnu tiesību nodrošināšanu
pašvaldību institucionālajā aprūpē
un speciālās izglītības programmu pieejamību*

Saskaņā ar tiesībsarga stratēģiju 2014.-2016.gadam bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu tiesību ievērošana pašvaldību bērnu aprūpes iestādēs (turpmāk – bērnu nami) tika izvirzīta par vienu no tiesībsarga darba prioritātēm. 2014. gadā Tiesībsarga biroja darbinieki veica vizītes vairākās Latvijas pašvaldību bērnu aprūpes iestādēs ar mērķi veikt situācijas izpēti attiecībā uz bērnu uzturēšanās ilgumu bērnu aprūpes iestādēs, bērnu tiesību uz izglītību nodrošināšanu, bērnu ievietošanu psihoneiroloģiskajās slimnīcās, kā arī saskarsmes tiesības ar vecākiem un tuviniekiem nodrošināšanu. Kopumā tika apmeklēts 21 bērnu nams, Tiesībsarga biroja darbinieki iepazinās ar 826 bērnu personas lietām un konstatēja šādas problēmas:

[1] Bērnu ievietošana bērnu namā

Saskaņā ar tiesisko regulējumu ārpusģimenes aprūpi bērnu aprūpes iestādē nodrošina, ja aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimēnē nav piemērota konkrētam bērnam.¹ Tādējādi bērnu namos būtu jābūt tikai tiem bērniem, kuriem aprūpe bērnu namā ir vispiemērotākā. Latvijā pašvaldību bērnu namos ir ap 1350 bērnu. Praksē bērnu namos pārsvarā tiek ievietoti nevis tie bērni, kuriem bērnu nams ir vispiemērotākais aprūpes veids, bet gan tie, kuriem nav izdevies atrast alternatīvu, jo aizbildņu un audžuģimeņu skaits valstī ir nepietiekams. Situācijas uzlabošanā liela

¹ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 27.panta 3¹ daļa.

nozīme ir tieši pašvaldībām, tāpēc pērn vērsos pie visām Latvijas pašvaldībām ar aicinājumu atbalstīt audžuģimenes un aizbildņus².

Ir svarīgi, lai pašvaldības nodrošina nepieciešamo finansējumu audžuģimenēm tādā apmērā, kas ļautu segt visus ar bērna uzturēšanu saistītos izdevumus. Īstenojot tiesības realizēt brīvprātīgās iniciatīvas, pašvaldība var atbalstīt arī aizbildņus, papildus valsts pabalstiem izmaksājot pabalstu bērna uzturēšanai, pabalstu par aizbildņa pienākumu pildīšanu, kā arī sniegt citu palīdzību un noteikt dažādus atvieglojumus. Līdztekus pabalstiem un atvieglojumiem, lai novērstu aprūpes kvalitātes pasliktināšanās risku, ir nozīmīgs arī cita veida atbalsts – izglītošana un atbalsta grupas, psihologa un citu speciālistu pieejamība gan aprūpētajiem, gan bērniem.

Lai nodrošinātu ārpusģimenes aprūpē nonākušo bērnu tiesības uzaugt ģimeniskā vidē, aicinu stiprināt audžuģimeņu un aizbildņu kustību un gādāt par minēto aprūpes veidu pieejamību savā administratīvajā teritorijā, kā arī informēt iedzīvotājus par pašvaldības sniegto atbalstu un iespējām kļūt par audžuģimeni vai aizbildni. Vienlaikus lūdzu pievērst uzmanību bērna viedokļa noskaidrošanai un ņemšanai vērā par viņam vēlamāko ārpusģimenes aprūpes veidu.

[2] Ārpusģimenes aprūpes nodrošināšana citas pašvaldības administratīvajā teritorijā

Saskaņā ar tiesisko regulējumu laikā, kamēr bērns atrodas bērnu aprūpes institūcijā, pašvaldības sociālais dienests un bāriņtiesa sadarbībā ar institūcijas darbiniekiem veic pasākumus, lai sekmētu bērna atgriešanos ģimenē, uzturētu kontaktus starp bērnu un vecākiem.³ Bēnam, kas nodots aizbildnībā vai audžuģimenē vai ievietots bērnu aprūpes iestādē, ir tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar vecākiem, kā arī ar brāļiem, māsām, vecvecākiem un personām, ar kurām bērns ilgu laiku ir dzīvojis nedalītā saimniecībā.⁴ Audžuģimenei, aizbildnim un bērnu aprūpes iestādei jāinformē vecāki par bērna attīstību un jāveicina ģimenes saišu atjaunošanās.⁵

Iepazīstoties ar bērnu tiesību nodrošināšanas faktisko situāciju, tika konstatēti gadījumi, kad bērni tiek ievietoti bērnu namos, kas atrodas citas pašvaldības administratīvajā teritorijā, tālu no bērnu vecāku dzīvesvietas. Šāda situācija rada šķēršļus bērna un vecāku saskarsmes tiesības īstenošanai, jo vecāki finansiālu un citu objektīvu iemeslu dēļ nevar aizbraukt pie bērna tik bieži, cik vēlētos un cik būtu nepieciešams. Šāda prakse neveicina ģimenisko saišu atjaunošanos, tieši pretēji, vecāki bērnu neapciemo un notiek nenovēršama atsvešināšanās.

Līdz ar ievietošanu bērnu namā citas pašvaldības teritorijā, bērni maina dzīvesvietu, izglītības iestādi, pārtrauc sociālās saites ar citām personām un sabiedrību, kurā viņi dzīvoja, no jauna adaptējas jaunajos apstākļos. Ņemot vērā, ka šie bērni jau ir piedzīvojuši šķiršanu no vecākiem, no bērna tiesību un interešu

² Tiesībsarga 09.06.2014. vēstule Nr.1-5/83 Par pašvaldības atbalstu aizbildņiem un audžuģimenēm.

³ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 4.panta piektā daļa.

⁴ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 33.panta pirmā daļa.

⁵ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 44.panta otrā daļa.

viedokļa situācija ir vērtējama kā būtisks bērna tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību pārkāpums.

Ņemot vērā ārpusģimenes aprūpes mērķi un pašvaldības pienākumu sekmēt bērna atgriešanos ģimenē, ārpusģimenes aprūpe neatkarīgi no tās veida būtu jānodrošina iespējami tuvu bērna dzīvesvietai, lai bērns neatgriezeniski nezaudētu saikni ne tikai ar savu bioloģisko ģimeni, bet arī nezaudētu citus sociālos kontaktus, interešu izglītību, ierasto vidi utt.

Lai sekmētu kontaktu uzturēšanu starp bērnu un vecākiem un bērna atgriešanos ģimenē, aicinu ārpusģimenes aprūpi nodrošināt iespējami tuvu bērna dzīvesvietai.

Pārbaudot ārpusģimenes aprūpes institūcijā ievietota bērna aprūpi, aicinu pievērst uzmanību bērna un vecāku saskarsmes jautājumam. Gadījumā, ja vecākiem ir apgrūtināta saskarsme ar bērnu attāluma līdz aprūpes iestādei dēļ, aicinu risināt situāciju sociālās palīdzības veidā (ceļa izdevumu segšana, transporta nodrošināšana, bērna nogādāšana tikšanās vietā u.tml.).

[3] Individuālais preventīvais darbs ar bērniem

Publiskajā telpā ir izskanējis viedoklis, ka bērna ārpusģimenes aprūpe citā pašvaldībā ir pieļaujama gadījumos, kad bērnam ir būtiskas uzvedības problēmas. Tomēr monitoringu vizīšu laikā, pārrunājot šādu praksi ar bērnu aprūpes iestāžu vadītājiem un bērniem, kā arī iepazīstoties ar bērnu personas lietām, Tiesībsarga biroja darbinieki guva apstiprinājumu tam, ka bērna ievietošana bērnu namā, kas atrodas tālu no vecāku dzīvesvietas, nav efektīvs līdzeklis, kā uzlabot bērna uzvedību, un bieži pēc ierastās vides maiņas bērnam uzvedības problēmas saglabājas vai pat pastiprinās, jo bērns tādējādi pauž protestu. Tiesībsarga ieskatā radikāla bērna dzīvesvietas maiņa kā uzvedības problēmu risinājums nav ne efektīva, ne bērna interesēm atbilstoša. Ar dzīvesvietas maiņu nevar aizstāt preventīvo darbu ar bērnu.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58.pantu⁶ pašvaldība izstrādā uzvedības sociālās korekcijas programmu katram bērnam, kurš izdarījis prettiesiskas darbības vai veic citas darbības, kas var novest pie prettiesiskas rīcības. Pašvaldībai preventīvais darbs ar bērniem jāveic sadarbībā ar bērnu vecākiem, izglītības iestādēm, sabiedriskajām organizācijām un citām iestādēm. Tieši uzvedības sociālās korekcijas programmas ietvaros, izvērtējot bērna individuālās vajadzības, būtu piesaistāmi dažādi speciālisti (sociālais pedagogs, neirologs, psihiatrs, logopēds, klīniskais psihologs, psihoterapeits u.c.), lai bērns saņemtu emocionālu atbalstu un profesionālu palīdzību. Praksē minētā likuma norma netiek pienācīgi īstenota. Tā vietā, lai bērnu nama vadītājs vai izglītības iestādes direktors informētu pašvaldību par nepieciešamību bērnam izstrādāt uzvedības korekcijas programmu, bērns izdarītā pārkāpuma dēļ tiek administratīvi sodīts un/vai ievietots psihoneiroloģiskajā slimnīcā. Arī ārstu - psihiatru ieskatā uzvedības īpatnības var koriģēt ilgstošs pedagoģisks darbs un pedagoģiskā korekcija, kā arī nepieciešams pielietot citus, alternatīvus veidus, kā sniegt bērnam emocionālu atbalstu un profesionālu palīdzību, bez stacionēšanas.

⁶ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58. panta otrās daļas 7.punkts: „Pašvaldība profilakses lietu iekārto un uzvedības sociālās korekcijas programmu izstrādā katram bērnam, kurš ubago, kļaiņo vai veic citas darbības, kas var novest pie prettiesiskas rīcības.”

Aicinu nodrošināt likumā noteiktā pašvaldības pienākuma - izstrādāt uzvedības sociālās korekcijas un sociālās palīdzības programmu katram bērnam ar uzvedības traucējumiem - efektīvu izpildi.

[4] Bērnu uzturēšanās ilgums bērnu aprūpes iestādēs

Saskaņā ar tiesisko regulējumu bērnu aprūpes iestādē bērns atrodas līdz brīdim, kad viņam tiek nodrošināta piemērota aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē.⁷ No likuma izriet bāriņtiesas pienākums regulāri pārskatīt bērna lietu un rast iespēju bērnam nodrošināt aprūpi vai nu audžuģimenē vai pie aizbildņa, ja atgriešanās bioloģiskajā ģimenē nav iespējama.

Kā liecina prakse, visvairāk bērnu konkrētajā iestādē bija pavadījuši no 2-6 gadiem, bet 12% bērnu iestādē dzīvojuši pat ilgāk par 10 gadiem.

Dati par bērnu ilgstošo atrašanos bērnu namā nozīmē, ka netiek pārskatīts jautājums ne par atgriešanās iespējām bioloģiskajā ģimenē, ne par citu ārpusģimenes aprūpes veidu – audžuģimeni vai aizbildni. Vienlaikus situācija liecina, ka bērna ārpusģimenes aprūpes laikā pašvaldības sociālais dienests un bāriņtiesa sadarbībā ar institūcijas darbiniekiem nav veikuši efektīvus pasākumus, lai sekmētu bērna atgriešanos ģimenē.

Aicinu attīstīt preventīvo atbalstu ģimenēm ar bērniem, nodrošināt pilnvērtīgu sociālo darbu un sociālos pakalpojumus krīzes situācijā, tostarp bērna ārpusģimenes aprūpes laikā sniegt izglītojošu, sociālu un citu palīdzību bērna vecākiem, lai radītu apstākļus bērna aprūpes atjaunošanai ģimenē⁸. Lūdzu nodrošināt regulāru bērna uzturēšanās bērnu namā pārskatīšanu, tostarp aktīvāk meklējot bērna radniekus vai bērnam emocionāli tuvus cilvēkus, kas varētu uzņemties aizbildņa pienākumus.

[5] Bērnu tiesību uz izglītību nodrošināšana

Bārenim un bez vecāku gādības palikušam bērnam ir tiesības izglīties jebkurā valsts vai pašvaldību izglītības iestādē.⁹ Šāds regulējums noteikts, lai aizbildnis nebūtu ierobežots izglītības iestādes izvēlē, jo valsts apņēmusies īpaši palīdzēt bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības.¹⁰ Savukārt personām, kas realizē aizgādību, ir tiesības izvēlēties izglītības iestādi, kurā bērns iegūst izglītību.¹¹

Monitoringa vizīšu laikā konstatēts, ka liels skaits bērnu, kuri ievietoti pašvaldību bērnu namos, izglītību iegūst internātskolās. Mācību gada laikā bērni uz bērnu aprūpes iestādēm brauc brīvdienās vai tikai skolēnu brīvlaikos, ja internātskola atrodas tālu no bērnu nama.

Pašvaldību bērnu nami ārpusģimenes aprūpes pakalpojuma nodrošināšanai par katru bērnu saņem finansējumu no pašvaldībām pilnā apmērā, kas vidēji mēnesī ir

⁷ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 27. panta 3^l daļa.

⁸ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 44.panta pirmā daļa.

⁹ Izglītības likuma 56.panta pirmā daļa.

¹⁰ Latvijas Republikas Satversmes 110.pants.

¹¹ Izglītības likuma 57.panta 1.punkts.

582,04 *euro*¹² par vienu bērnu, neatkarīgi no tā, ka bērns aprūpes iestādē faktiski neuzturas. Savukārt uzturēšanas izdevumi internātskolās par izglītojamiem, kuri ir bāreņi vai bez vecāku gādības palikuši bērni, tiek segti no valsts budžeta mērķdotācijas¹³. Situācija, kad bērns, kurš ievietots ārpusģimenes aprūpes iestādē, vienlaikus tiek uzņemts arī internātskolā, ļauj pašvaldības bērnu namam ietaupīt bērna uzturēšanai piešķirtos pašvaldības finanšu līdzekļus, jo laikā, kamēr bērns dzīvo internātskolā, viņa uzturēšanas izmaksas sedz valsts. Līdz ar to pastāv iespēja, ka pašvaldības bērnu nama vadītājs ievieto bērnu internātskolā, ņemot vērā finansiālo izdevīgumu (par bērnu pārskaitītā pašvaldības nauda paliek bērnu nama budžetā).

Bērnu ievietošana internātskolās ne vienmēr ir bērnu interesēm atbilstoša, jo veicina šo bērnu sociālo atstumtību. Ja bērnam tiek izvēlēta izglītības iestāde, kas atrodas citas pašvaldības teritorijā, tālu no bērnu nama un vecāku dzīvesvietas, tas rada bērna tiesību iegūt izglītību dzīvesvietai tuvākajā izglītības iestādē pārkāpumu. Vienlaikus tas pārkāpj bērna tiesības uz ģimenes un privāto dzīvi, jo lielais attālums no izglītības iestādes līdz bērnu namam rada šķēršļus bērnam uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar vecākiem, radniekiem, uzticības personām un draugiem. Līdz ar to šāda prakse neveicina ģimenes saišu atjaunošanos. Arī bērnu nama vadītājam tiek radīti šķēršļi pilnvērtīgi aizvietot savam aizbilstamajam vecākus.

Bērnu ievietošana internātskolās tiek pamatota ar speciālās izglītības programmu nepieciešamību. Publiskajā telpā pat izskanējis viedoklis¹⁴, ka „pašvaldība pati jau nemaz nevar bērnu ievietot kādā internātskolā vai specskolā, lēmumu par šādu rīcību pieņem medicīniski pedagoģiskā komisija.”

Vēlos vērst uzmanību, ka pedagoģiski medicīniskā komisija nepieņem lēmumu par bērna ievietošanu konkrētā skolā. Pedagoģiski medicīniskā komisija iesaka izglītojamā speciālajām vajadzībām atbilstošu izglītības programmu.¹⁵

Vairāki Latvijas nacionālie tiesību akti¹⁶ nosaka bērna ar speciālajām vajadzībām tiesības iegūt kvalitatīvu pamata un vispārējo vidējo izglītību atbilstoši savām fiziskajām un garīgajām spējām un vēlmēm. Šo tiesību nodrošināšanai Latvijā ir izveidota valsts un pašvaldību līmeņa sistēma, lai bērni varētu saņemt savām vajadzībām atbilstošu izglītību speciālās izglītības iestādē vai vispārējā izglītības iestādē, kas iekļauj bērnus ar speciālajām vajadzībām.

Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 24.pants paredz, ka personas ar invaliditāti vienlīdzīgi ar citiem var piekļūt iekļaujošai, kvalitatīvai un brīvai pamata un vidējai izglītībai savā dzīvesvietā.

Lielai daļai bērnu ar speciālajām vajadzībām speciālās izglītības programmas nav pieejamas savas dzīvesvietas tuvumā. Speciālās izglītības programmas, ko apgūst speciālajās internātskolās, var licencēt pašvaldību dibinātās vispārējās izglītības

¹² Uz 09.02.2015. pašvaldību bērnu aprūpes iestāžu sniegtā informācija par sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma cenu.

¹³ Ministru kabineta 2010.gada 31. augusta noteikumu Nr.825 „Speciālās izglītības iestāžu, vispārējās izglītības iestāžu speciālās izglītības klašu (grupu) un internātskolu finansēšanas kārtība” 9.1.apakšpunkts.

¹⁴ <http://daugavpils.pilseta24.lv/zinas/48/350561>

¹⁵ Ministru kabineta 2012.gada 16.oktobra noteikumi Nr.709 „Noteikumi par pedagoģiski medicīniskajām komisijām”.

¹⁶ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 11., 54.pants; Izglītības likuma 3¹.pants; Vispārējās izglītības likums u.c.

iestādes, tādējādi nodrošinot bērniem iespēju dzīvot savā dzīvesvietā un iegūt savām spējām atbilstošu izglītību.

Aicinu veicināt speciālās izglītības programmu pieejamību, tādējādi nodrošinot Izglītības likuma 17.panta pirmajā daļā noteikto katras pašvaldības pienākumu nodrošināt bērniem, kuru dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, iespēju iegūt pirmsskolas izglītību un pamatizglītību bērna dzīvesvietai tuvākajā izglītības iestādē.

[6] Bērna tiesību saņemt naudas summas personiskiem izdevumiem nodrošināšana

Bērnā, kurš ievietots ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā, no septiņu gadu vecuma tiek izmaksāta noteiktā naudas summa personiskiem izdevumiem¹⁷. Praksē konstatēts, ka pēc bērna nonākšanas brīvības atņemšanas iestādē, bērnu nams pārtrauc izmaksāt minēto naudas summu vai turpina izmaksāt, ieskaitot to bērna kontā kredītiestādē. Ja naudas summa tiek ieskaitīta bērna kontā, tā bērnam līdz pilngadības sasniegšanai faktiski nav pieejama.

Naudas summas personiskiem izdevumiem izmaksas mērķis ir iemācīt bērnu, kamēr viņš atrodas ārpusģimenes aprūpē bērnu namā, rīkoties ar naudu, plānot savas personiskās naudas izlietojumu. Pēc nokļūšanas ieslodzījuma vietā bērnam ir nepieciešams saņemt ne tikai palīdzību, kas saistīta ar viņa resocializāciju, bet arī palīdzību dažādu iemaņu apgūšanai, kuras bērnam būs jāpielieto, uzsākot patstāvīgu dzīvi. Tādēļ tiesībsarga ieskatā bērna, kurš atrodas ieslodzījuma vietā, tiesību saņemt naudas summu personiskiem izdevumiem ierobežojums un tās izmaksas veids – ieskaitīšana nepilngadīgā kontā – ir nepamatots un neatbilst bērna interesēm. Īpaši jāatzīmē, ka personīgie naudas līdzekļi ir nepieciešami ne tikai, lai bērns varētu iepirkties brīvības atņemšanas iestādes veikalā, bet arī lai veiktu saraksti vai telefona sarunas ar tuviniekiem un aizbildni, jo tās tiek veiktas par ieslodzīto personiskajiem līdzekļiem. Līdzīgi tas būtu nodrošināms arī bērniem, kas ilgstoši ārstējas slimnīcās vai saņem rehabilitācijas pakalpojumus citās iestādēs.

[7] Bērnu namu vadītāju uzraudzība

Saskaņā ar tiesisko regulējumu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā ievietota bērna aizbildņa pienākumus pilda šīs institūcijas vadītājs.¹⁸ Aizbildņa pienākumu nosaka Civillikuma 255.pants: „Aizbildnim sevišķi jāgādā par sava aizbilstamā audzināšanu ar tādu pašu rūpību, ar kādu apzinīgi vecāki gādātu par savu bērnu audzināšanu. (..)”

Praksē konstatējams, ka bērnu namos ievietotajiem bērniem ir ieilguši uzvedības traucējumi, veselības traucējumi un atkarības problēmas, kas netiek pienācīgi risinātas.

¹⁷ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 29.panta otrās daļas 3.punkts: „3) bērnam no septiņu gadu vecuma naudas summa, kas izmaksājama no ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas budžeta, ir 10 procenti no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra. Par labām un teicamām sekmēm un aktivitāti sabiedriskajā dzīvē izglītības iestādes vai ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas var piešķirt arī lielāku naudas summu”.

¹⁸ Bāriņtiesu likuma 35.panta otrā daļa.

Pārbaudot ārpusģimenes aprūpes institūcijā ievietota bērna aprūpi, aicinu pievērst uzmanību plašākam jautājumu lokam, tostarp:

- 1) bērna tiesību uz pilnvērtīgu attīstību nodrošināšanai (iesaiste interešu izglītībā, veselības aprūpe, ieskaitot garīgo veselību, vai bērnam, kuram ir uzvedības traucējumi, pašvaldība pēc bērnu nama vadītāja iniciatīvas ir izstrādājusi uzvedības sociālās korekcijas programmu u.tml.);
- 2) aizbildņa rīcībai bērna izglītošanas nodrošināšanā (vai bērnu nama vadītājs ir informējis pašvaldību par nepieciešamību licencēt bērnam ieteikto izglītības programmu bērnu namam tuvākajā izglītības iestādē, vai ir izvēlējis bērna interesēm atbilstošāko izglītības iestādi);
- 3) aizbildņa rīcībai bērna mantas saglabāšanā;
- 4) aizbildņa rīcībai bērna personisko interešu pārstāvībā (vai aizbildnis ir piedalījies administratīvās komisijas un/vai tiesas sēdēs, vai ir pilnvērtīgi pārstāvējis bērna intereses, piemēram, ieteicis piemērot audzinoša rakstura piespiedu līdzekli soda vietā);
- 5) aizbildņa sadarbībai ar bērna dzīvesvietas sociālo dienestu un bāriņtiesu, bērna atgriešanās ģimenē sekmēšanai un bērna un vecāku saskarsmes veicināšanai;
- 6) aizbildņa rīcībai attiecībā uz bērnam nepieciešamo dokumentu noformēšanu (apliecība sociālo garantiju nodrošināšanai, personu apliecinoši dokumenti, invaliditāti apliecinošs dokuments);
- 7) bērna viedokļa noskaidrošanai un ņemšanai vērā viņam būtisku jautājumu izlemšanā bērna vislabākajās interesēs;
- 8) aizbildņa rīcībai attiecībā uz naudas summas personiskiem izdevumiem izmaksu bērniem, kas objektīvu apstākļu dēļ neatrodas bērnu namā (atrodas brīvības atņemšanas vietā, slimnīcā, rehabilitācijas iestādē u.c.), un kontakta ar šiem bērniem uzturēšanu.

Saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” 15.panta 8.punktu viena no pašvaldību autonomajām funkcijām ir gādāt par aizgādību, aizbildnību, adopciju un bērnu personisko un mantisko tiesību un interešu aizsardzību. Tātad pašvaldībai ir likumā noteikts pienākums nodrošināt ikviena bērna, tostarp ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu tiesību un interešu aizsardzību.

Iegūtie dati uzrāda ilgstošu un sistēmisku problēmu, kad par institucionālajā aprūpē nonākušā bērna aprūpi tiek samaksāts vairākkārt, tajā pašā laikā izlietotie naudas resursi nenodrošina bērna tiesībām un interesēm atbilstošu kvalitatīvu pakalpojumu – bērna tiesības uz pilnvērtīgu attīstību netiek nodrošinātas. Turklāt iepriekš minētais norāda uz ANO Bērnu tiesību konvencijā, Latvijas Republikas Satversmē un citos nacionālajos tiesību aktos garantēto tiesību nenodrošināšanu bērniem, kuri palikuši bez vecāku gādības.

Pamatojoties uz Tiesībsarga likumā noteikto tiesībsarga funkciju jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu, atklāt trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu,¹⁹ lūdzu

¹⁹ Tiesībsarga likuma 11.panta 4.punkts.

pašvaldības līdz 2015.gada 30. oktobrim informēt tiesībsargu par rekomendāciju izpildi.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju lūdzu pārraudzīt iepriekš minēto normatīvajos aktos noteikto pašvaldību uzdevumu izpildi.

Tiesībsargs

J.Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu